

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X.X. IR AB SEB BANKO GINČO NAGRINĖJIMO**

2020 m. liepos 22 d. Nr. V 2020/(21.27.E-2101)-242-305
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X.X. (toliau – pareiškėjas), kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AB SEB banko (toliau – bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2020 m. kovo 17 d. 15:12 val. pareiškėjas SEB banko vertybinių popierių prekybos internetinėje platformoje pateikė pavedimą parduoti 19,611 investicinio fondo „SEB Sustainability Fund Europe“ (toliau – Fondas) vienetų. Teikiant pavedimą parduoti Fondo vienetus dėl banko klaidos banko interneto banke buvo rodoma, kad Fondo vieneto kaina – 136,823 Eur, tačiau faktiškai, pagal banko pateiktą informaciją, tuo metu paskutinė žinoma Fondo vieneto kaina turėjo būti 4,059 Eur. Pareiškėjo pateiktas pavedimas parduoti Fondo vienetus buvo įvykdytas 2020 m. kovo 19 d., nustatyta Fondo vieneto kaina – 3,76599707 Eur, pareiškėjui už parduotus Fondo vienetus į sąskaitą pervesta 73,85 Eur.

Pareiškėjas kreipėsi į banką prašydamas Fondo vienetus parduoti už tą kainą, kuri buvo nurodyta prieš pareiškėjui teikiant pavedimą (136,823 Eur už vieną Fondo vienetą). Atsižvelgdamas į tai, kad interneto banke buvo nurodyta klaidinga Fondo vieneto kaina, bankas pareiškėjui pasiūlė taikiai susitarti, jeigu pareiškėjas nuspręstų už parduotus Fondo vienetus gautą sumą pirkti to paties Fondo vienetų, bankas kompensuotų dėl tokio pirkimo patirtas išlaidas ir Fondo vienetų skirtumą, jeigu vieneto kaina būtų didesnė nei parduodant. Vis dėlto pareiškėjas nesutiko su šiuo banko pasiūlymu ir kreipėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo.

Kreipimesi pareiškėjas paaiškino, kad 2020 m. kovo 17 d. banko vertybinių popierių prekybos platformoje bankas skelbė teigiamą Fondo vertybinių popierių kainos pokytį. Remdamasis banko vertybinių popierių prekybos platformos duomenimis ir atsižvelgdamas į tai, kad iki Fondo vienetų pardavimo momento jokių pranešimų apie banko, banko vertybinių popierių prekybos sistemos ar Fondo veiklos sutrikimus, dėl kurių būtų rodoma neteisinga Fondo vieneto kaina, nebuvo, pareiškėjas priėmė sprendimą parduoti 19,611 Fondo vienetų. Pareiškėjas paaiškino, kad bankas sandorį priėmė ir patvirtino parduodamo fondo vieneto kainą – 136,823 Eur, taip pat nurodė, kad pareiškėjui už parduotus Fondo vienetus mokėtina suma – 2 683,24 Eur, tačiau 2020 m. kovo 20 d. į pareiškėjo banko sąskaitą už parduotus Fondo vienetus pervedė tik 73,85 Eur.

Pareiškėjas teigia nematęs jokie pranešimo, kad banko sistemos buvo sutrikę ir dėl to buvo nurodyta klaidinga Fondo vieneto kaina, todėl, pastebėjęs, kad į sąskaitą už parduotus vienetus pervesta suma neatitiko banko 2020 m. kovo 17 d. nurodytos kainos, kreipėsi į banką.

Pareiškėjas prašė rekomenduoti bankui įvykdyti Fondų vienetų pardavimo sandorį pagal teikiant pavedimą parduoti Fondo vienetus banko skelbiamą vieno fondo vieneto kainą – 136,823 Eur.

Bankas pateiktame atsiliepime pažymėjo, kad su pareiškėjo reikalavimu nesutinka, tačiau, atsižvelgdamas į tai, kad skelbiama neteisinga Fondo vieneto kaina galėjo pareiškėją suklaidinti ir dėl to jis galėjo priimti sprendimą parduoti Fondo vienetus, pareiškėjui siūlė ginčą spręsti taikiai. Bankas pateikė pareiškėjui pasiūlymą kompensuoti patirtas išlaidas ir nuostolius, jei pareiškėjas vėl nuspręstų pirkti fondo vienetų, tačiau pareiškėjas su banko pakartotinai pateiktais pasiūlymais nesutiko.

Bankas patvirtino, kad teikiant pareiškėjo pavedimą parduoti Fondo vienetus dėl

žmogiškosios banko darbuotojo klaidos buvo skelbiama klaidinga Fondo vieneto kaina, tačiau faktiškai 2020 m. kovo 17 d. Fondo vieneto kaina buvo ne 136,823 Eur, kaip skelbė bankas, o apie 4,059 Eur už Fondo vieneta. Bankas atkreipė dėmesį, kad teikiant vykdyti pavedimą tiksliai investicinio fondo vieneto kaina nėra žinoma, nes ji dar nėra nustatyta Fondo valdytojo, o skelbiama tik paskutinė žinoma Fondo vieneto kaina. Viso sandorio vertė nustatoma pavedimo įvykdymo dieną. Pareiškėjo pavedimas parduoti Fondo vienetus buvo įvykdytas 2020 m. kovo 19 d. pagal tą dieną nustatytą Fondo vieneto kainą – 3,76599707 Eur.

Bankas informavo, kad teikiant vykdyti pavedimus banko sistemos pavedimo pateikimo lange klientams pateikiama informacija apie kiekvieno viešai platinamo investicinio fondo pavedimų vykdymo sąlygas. Pareiškėjui buvo pateikta informacija apie jo pasirinkto Fondo pavedimo vykdymo sąlygas: pavedimo pateikimo dieną, sandorio sudarymo dieną bei kainos paskelbimo ir atsiskaitymo dieną (nurodama, kad po dar vienos darbo dienos sužinoma sandorio dienos kaina ir, atsižvelgiant į sandorio tipą, lėšos nurašomos iš kliento sąskaitos ar į ją įskaitomos). Bankas taip pat pažymėjo, kad teikiant ir tvirtinant pavedimą parduoti investicinį fondą pavedimo pateikimo lange parduodamų vienetų vertė nėra nurodoma, o klientas tėra informuojamas, kad parduodamo fondo vienetų kaina ir suma vėliausiai bus nurodytos atsiskaitymo dieną.

Pasisakydamas dėl pareiškėjo argumento, kad vertybinių popierių sąskaitos išrašė bankas yra pareiškėjui patvirtinęs, kad banko priimto vykdyti parduodamo Fondo vieneto kaina – 136,823 Eur, dėl to bankas privalo už nurodytą kainą parduoti Fondo vienetus, bankas pažymėjo, kad pareiškėjo pateiktame vertybinių popierių sąskaitos išrašė yra nurodoma informacija apie priimtą vykdyti, tačiau dar neįvykdytą pavedimą. Iki pavedimo įvykdymo klientui vertybinių popierių sąskaitos išrašė nurodoma paskutinė žinoma parduodamų vienetų kaina, tačiau, įvykdžius sandorį pagal 2020 m. kovo 19 d. nustatytą Fondo vieneto kainą, atsiskaitymo dieną (2020 m. kovo 20 d.) išrašė pateikiama informacija yra atnaujinama ir papildomai suformuojamas pavedimo patvirtinimas *pdf* formatu, jame nurodoma galutinė įvykdyto sandorio Fondo vieneto kaina, gautina suma už parduotus Fondo vienetus ir kita informacija.

Atsižvelgdamas į pirmiau nurodytus argumentus, bankas prašė pareiškėjo reikalavimą atmesti kaip nepagrįstą.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Įvertinus ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir keliamus reikalavimus, matyti, kad šalių ginčas kilo dėl banko pareigos įvykdyti Fondo vienetų pardavimo sandorį už kainą, artimą teikiant pavedimą parduoti Fondo vienetus banko nurodytai Fondo vieneto kainai – 136,823 Eur.

Pareiškėjas teigia, kad sprendimą parduoti turimus fondo vienetus priėmė dėl to, kad bankas jį iš esmės suklaidino nurodydamas, kad fondo vieneto kaina – 136,823 Eur, dėl to pareiškėjas priėmė sprendimą parduoti Fondo vienetus. Pareiškėjo teigimu, bankas privalo įvykdyti Fondo vienetų pardavimo sandorį pagal tą kainą, kurią buvo nurodęs pavedimo pateikimo metu. Bankas pripažįsta savo klaidą ir siūlo pareiškėjui kilusį ginčą spręsti taikiai – gražinti ginčo šalis į pradinę padėtį, buvusią iki sudarant sandorį, tačiau nesutinka tenkinti pareiškėjo reikalavimo sandorį įvykdyti taikant per klaidą nurodytą Fondo vieneto kainą – 136,823 Eur.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus argumentus, kuriais jos remiasi kaip savo reikalavimų ir atsikirtimų pagrindu, nagrinėjamo ginčo atveju aktualios Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatos, reglamentuojančios sandorių dėl suklydimo negaliojimo pagrindus. Civilinio kodekso 1.90 straipsnyje nustatyta, kad iš esmės suklydus sudarytas sandoris gali būti pripažintas negaliojančiu pagal klydusios šalies ieškinį. Civilinio kodekso 1.90 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad suklydimu laikoma klaidinga prielaida apie egzistavusius esminius sandorio faktus sandorio sudarymo metu. Civilinio kodekso 1.90 straipsnio 4 dalyje detalizuojamos suklydimo iš esmės sąlygos: suklydimas turi esminės reikšmės, kai buvo suklysta dėl paties sandorio esmės, jo dalyko ar kitų esminių sąlygų arba

dėl kitos sandorio šalies civilinio teisinio statuso ar kitokių aplinkybių, jeigu normaliai atidus ir protingas asmuo, žinodamas tikrąją reikalų padėtį, panašioje situacijoje sandorio nebūtų sudaręs arba būtų jį sudaręs iš esmės kitokiomis sąlygomis. Suklydimas taip pat laikomas esminiu, jeigu klydo abi šalys arba vieną šalį suklydino kita šalis, neturėdama tikslo apgauti, taip pat kai viena šalis žinojo ar turėjo žinoti, kad kita šalis suklydo, o reikalavimas, kad suklydusi šalis įvykdytų sutartį, prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ar protingumo principams.

Nagrinėjamo ginčo atveju bankas pripažįsta, kad 2020 m. kovo 17 d. pareiškėjui teikiant pavedimą parduoti Fondo vienetus banko skelbiama Fondo vieneto kaina (136,823 Eur) buvo nurodyta klaidingai. Banko teigimu, ši klaida įvyko dėl banko darbuotojo žmogiškosios klaidos. Vertinant viešai prieinamą informaciją apie Fondo investicines vieneto vertes, matyti, kad šio Fondo vieneto kaina nuo pat Fondo įsteigimo pradžios (2007 m.) niekada nebuvo pasiekusi 136,823 Eur už vieną Fondo vieneta (Fondo vieneto vertė per Fondo veikimo laikotarpį nebuvo pasiekusi 6 Eur už vieną vieneta). Iš viešai prieinamos informacijos matyti, kad 2020 m. kovo 17 d. Fondo vieneto kaina buvo 3,83 Eur už vieną Fondo vieneta. Taigi, banko 2020 m. kovo 17 d. nurodyta informacija apie Fondo vieneto kainą akivaizdžiai neatitiko faktinės teikiant pavedimą parduoti Fondo vienetus nurodomos Fondo vieneto kainos ir faktinės tuo metu buvusios kainos. 2020 m. kovo 17 d. banko skelbiama Fondo vieneto kaina – 136,823 Eur už vieną fondo vieneta, akivaizdžiai neatitiko ir per visą Fondo veikimo istoriją buvusių Fondo vienetu kainų.

Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytą informaciją, galima pagrįstai teigti, kad banko 2020 m. kovo 17 d. skelbiama Fondo vieneto kaina – 136,823 Eur, buvo iš esmės klaidinga.

Pareiškėjas teigia, kad sprendimą parduoti Fondo vienetus priėmė iš esmės banko suklydintas dėl Fondo vieneto kainos. Kaip jau buvo minėta, suklydimu laikoma klaidinga prielaida apie egzistavusius esminius sandorio faktus jo sudarymo metu (Civilinio kodekso 1.90 straipsnio 2 dalis). Iš pareiškėjo pateikiamų argumentų (pareiškėjas teigia, kad sprendimą parduoti Fondo vienetus lėmė būtent banko nurodytas teigiamas Fondo kainų pokytis) galima daryti išvadą, kad Fondo vieneto kaina buvo esminė sąlyga, nulėmusi pareiškėjo sprendimą parduoti Fondo vienetus. Kaip jau buvo minėta pirmiau, ginčo byloje nustatyta, kad banko 2020 m. kovo 17 d. skelbiama Fondo vieneto kaina buvo iš esmės klaidinga. Taigi, pagrįstas pareiškėjo teiginys, kad jis sprendimą parduoti Fondo vienetus priėmė iš esmės klaidingai suvokdamas sudaromo sandorio esminę sąlygą – Fondo vieneto kainą, kuri banko buvo nurodoma daug didesnė nei Fondo tą dieną nustatyta faktinė kaina.

Įvertinus tai, kas buvo išdėstyta, galima pagrįstai teigti, kad nustatytos aplinkybės patvirtina, kad pareiškėjo suklydimas dėl sandorio sudarymo buvo esminis ir kad pareiškėjas sandorį parduoti Fondo vienetus sudarė iš esmės suklydęs. Taip pat svarbu pažymėti, kad nėra nustatyta aplinkybių, kurios leistų konstatuoti, kad banko 2020 m. kovo 17 d. skelbiama Fondo vieneto kaina – 136,823 Eur, buvo nurodyta ne dėl banko klaidos, o turint tikslą suklydinti pareiškėją.

Kaip jau buvo minėta, sandorio, sudaryto iš esmės suklydus, pasekmė – tokio sandorio pripažinimas negaliojančiu. Civilinio kodekso 1.90 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu iš esmės suklydus sudarytas sandoris pripažįstamas negaliojančiu, tai taikomos šio kodekso 1.80 straipsnio 2 dalies nuostatos. Be to, šalis, pagal kurios ieškinį sandoris pripažintas negaliojančiu, turi teisę reikalauti iš antrosios šalies atlyginti turėtas išlaidas, taip pat savo turto netekimą ar sužalojimą, jeigu įrodo, kad suklydo dėl antrosios šalies kaltės. Jeigu tai neįrodyta, šalis, pagal kurios ieškinį sandoris pripažintas negaliojančiu, privalo atlyginti antrajai šaliai turėtas išlaidas, taip pat jos turto netekimą ar sužalojimą. Civilinio kodekso 1.80 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kai sandoris negalioja, viena jo šalis privalo grąžinti kitai sandorio šaliai visa, ką yra gavusi pagal sandorį (restitucija). Restitucija yra vienas iš civilinių teisių gynimo būdų, nurodytų Civilinio kodekso 1.138 straipsnio 2 punkte. Restitucijos paskirtis yra atkurti buvusią iki teisės pažeidimo padėtį.

Nagrinėjamo ginčo atveju nustatyta, kad jeigu bankas nebūtų klaidingai nurodęs Fondo vieneto kainos, pareiškėjas nebūtų priėmęs sprendimo parduoti turimus Fondo vienetus. Vadinas, iki teisės pažeidimo buvusi padėtis būtų atkurta, jeigu pareiškėjui būtų grąžinti jo parduoti Fondo vienetai ir kompensuotos visos pareiškėjo su tuo patirtos išlaidos ir (arba) nuostoliai. Pažymėtina, kad Fondo vienetu išpirkimo atveju nei klientas, nei bankas tiksliai nežino, už kokią kainą bus išperkami Fondo vienetai, todėl parduoti Fondo vienetus už banko paskelbtą kainą nėra jokių galimybių.

Turimais duomenimis, bankas pareiškėjui pateikė pasiūlymą atpirkti parduotus Fondo

vienetus, o bankas pareiškėjui tokiu atveju kompensuotų pareiškėjo patirtus platinimo mokesčius, gyventojų pajamų mokesčio bei Fondo vienetų kainų skirtumo nuostolius. Įvertinus banko pateiktą pasiūlymą, galima teigti, kad banko pasiūlymas atitiktų restitucijos paskirtį – atkurtų ginčo šalių padėtį, buvusią iki sandorio dėl esminio suklydimo sudarymo momento. Vis dėlto sandorio šalių gražinimas į pradinę padėtį įmanomas tik tada, jeigu pareiškėjas bankui pateiktą pavidimą atpirkti parduotus Fondo vienetus.

Papildomai pareiškėjas nurodė, kad bankas jo apie tai, kad teikiant pavidimą parduoti Fondo vienetus Fondo vieneto kaina buvo nurodyta klaidingai, neinformavo, o apie tai, kad Fondo vieneto kaina buvo klaidingai nurodyta, pareiškėjas sužinojo tik 2020 m. balandžio 19 d. Bankas pateiktame atsiliepime dėl šios pareiškėjo nurodytos aplinkybės nepasisakė. Pažymėtina, kad ši pareiškėjo nurodyta aplinkybė nagrinėjamo ginčo kontekste nėra reikšminga, nes galutiniam sprendimui neturi įtakos, todėl plačiau sprendime nebus analizuojama.

Kadangi nustatyta, kad pareiškėjas sandorį parduoti Fondo vienetus sudarė iš esmės suklydęs, atsižvelgiant į tai, kad sandorio, sudaryto iš esmės suklydus, šalys būtų gražintos į pradinę, buvusią iki sandorio sudarymo padėtį, jeigu būtų pritaikyta restitucija, t. y. pareiškėjas pateiktų bankui pavidimą atpirkti parduotus Fondo vienetus, o bankas pareiškėjui kompensuotų visas su tuo susijusias išlaidas ir (arba) patirtus nuostolius, ir į tai, kad Fondo vieneto galutinė kaina nustatoma sandorio vykdymo metu, darytina išvada, kad pareiškėjo reikalavimas bankui įvykdyti sandorį pagal banko prieš sandorio sudarymą pateiktą iš esmės klaidingą Fondo vieneto kainą yra nepagrįstas, todėl atmestinas.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X.X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Ilgalaikių taupymo ir draudimo produktų priežiūros
skyriaus viršininkė, pavaduojanti Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Justina Pupienienė